

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۱/۰۹/۲۹

پوهندوی آصف بهاند

د لوري سونامي

د افغانستان پر ماشومانو او کوچنيانو باندې

د تاوتریخوالي سونامي

پنځه دېرشمه برخه

د نا امله، ناپوه او خرڅو شوو سياسي رهبرانو د پرلپسې تېروتنو په وجه د افغانستان پر خاوره او د افغانستان پر بېوزلو وگړو باندې، د نورو سونامي گانو تر څنگه، د لوري يوه وژونکې سونامي په ډېر وحشت سره راروانه ده او د دې وژونکې او وړانوکې سونامي څپې په لومړي گام کې ماشومان، کوچنيان، ښځې - په تېره حامله ښځې څپې او زموږ خلک خوار زار د سوال کچکول په لاس هر دم شهيد رڼې - رڼې هر لوري ته د يوې مړې ډوډۍ په تمه گوري.

نړيوالې مؤسسو څو ځلې ټولې نړۍ ته په ښکاره او لوړ غږ سره وويل چې روانو حالاتو ته په کتو سره، پر افغانستان باندې د لوري څپې راروانې دي. ملگرو ملتونو څو ځلې پر افغانستان باندې د رارونې لوري د خطر خبر داری ورکړی و. د همدې رپوټونو په لړ کې يو ځای داسې راغلي دي:

«د ملگرو ملتونو د نفوس وجهي صندوق اجرائيوي مشره ناتاليا کانيم وايي، اوس چې ژمی را روان دی او په افغانستان کې واک ته د طالبانو له رسېدو وروسته خدمتونه گډوډ شوي، دا هېواد د لوري له سمدستي خطر سره مخامخ دی.»

نوموړې دغه خبرداری پرون شنبې په نيويارک کې له خپل دفتره له فرانس پرېس خبري اژانس سره په مرکه کې ورکړ.

د پاڼو شمېره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خبر و لولئ

هغې وویل، دا به مبالغه نه وي که ووايي چې د افغانستان د شاوخوا ۳۳ ميليونه وگړو يو پر درېيمه برخه به يې له سمدستي لورې سره مخامخ شي.

کانيم دغه راز وویل چې سخت ژمی لېرې پرتو او غرنیو سيمو ته د مرستو رسول ستونزمن کوي. پردې سربېره به د کرونا د خپرې شوي وبا له امله چې اوس يې هم وضعیت پېچلی کړی، په ژمی کې ستونزې لا ډېرې شي.

مېرمن کانيم په تېره بيا د بنځو وضعیت ډېر د اندېښنې وړ باله او زياته يې کړه، په افغانستان کې ډېرې بنځې په تېره د هغو سيمو اوسيدونکې چې په کې له لسيزو راهيسې جگړې روانې وې، له بد حالت سره ځکه مخامخ دي چې ډېرې دغه بنځې د خپلې کورنۍ يوازینۍ ډوډۍ گټونکې دي.

هغې ټينگار وکړ چې د بنځو او نجونو د حقونو بايد په دغې انتقالې مرحله کې درناوی وشي او زياته يې کړه چې افغان بنځو کلونو کلونو په ډانگ پيلې توگه ويلي چې د تعليم او روغتيايي خدمتونو د حق غوښتونکي دي او غواړي چې په ټولنه کې فعاله ونډه ولري.

سره له دې چې طالبانو ويلي چې د اسلام په چوکاټ کې به بنځو ته ټول حقوق ورکړي، خو ډېر پر دې شک کوي ځکه تر اوسه له شپږم ټولگي پورته د نجونو ښوونځي نه دي پرانيستل شوي او طالبانو ويلي چې په دې اړه پر يوې طرحې کار کوي. دغه راز د طالبانو په کابينه کې هم هېڅ يوه بنځه نشته.

د ملگرو ملتونو د نفوس وچهې صندوق اجرايوي مشرې ناتاليا کانيم دغه راز د افغانستان روغتيايي سيستم ته هم ډېره اندېښنه وښوده ويې ويل، که دغه سيستم ړنگ شي نو دا به يوه لويه غميزه وي.

مېرمن کانيم وویل، افغانستان هغه هېواد دی چې د اميندوارۍ پر مهال د مور او ماشوم د مړينې کچه په کې ډېره لوړه ده.

تردې وړاندې د روغتيا د نړيوال سازمان رييس ټېډروس ادهانيم گبريسيسوس د تېرې پنجشنبې په ورځ په جنوا کې په يوه خبري کنفرانس کې وویل، که فوري اقدامات ونه شي، ډېره لېرې به ونه وي چې افغانستان له يوې بشري غميزې سره مخامخ شي.»

له دې مخکې هم ملگرو ملتونو ويلي وو چې د افغانستان اتلس ميليونه وگړي د وچکالۍ په وجه بېرنيو مرستو ته اړتيا لري.

د لورې سونامي په دې ستونزمن حالت او وخت کې له گاونډيو هېوادونو (ايران - پاکستان) څخه هم گنشمير افغانان بېرته خپل هېواد ته راستانه شوي دي، چې نور هم ستونزې زياتوي او حالات د ستونزمن کېدو خواته بيايي. دې رپوټ ته پاملرنه وکړئ:

«د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د بشري مرستو د همغږۍ دفتر " اوچا" وايي، چې په دې برسیره سرکال څه باندې اته سوه زره افغانان له گاونډيو هېوادونو خپل وطن ته راستانه شوي، چې اکثريت يې له ايران څخه راغلي.

د "اوچا" د راپور له مخې په روان ميلادي کال کې افغانستان ته د راستنو شوو اته سوو او پنځه زرو افغانانو له ډلې يوازې اوه زره او ۸۰۰ يې له پاکستان او پاتې څه باندې ۷۹۷ زره له ايران څخه خپل وطن ته ستانه شوي دي.

د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د بشري مرستو د همغږۍ دفتر " اوچا" له نورو هېوادونو افغانستان ته د راستنو شويو افغانانو دقيق شمير نه دی ښودلی خو ويلي دي، چې يو کم شمير افغانان له اروپايي هېوادونو هم افغانستان ته بېرته تللي دي.

خو د مهاجرت نړيوالې ادارې "آی او ايم" د تيرې اونۍ په يوه راپور کې ويلي، چې د ۲۰۲۱ کال د جنورۍ د مياشتې له لومړۍ نيټې د سپټمبر تر ۱۵ مې پورې دغې ادارې له اته سوه او نوي زرو څخه د زياتو افغانانو نومونه ثبت کړي، چې له ايران او پاکستان څخه افغانستان ته ستانه شوي دي.

"آی او ايم" ويلي، چې په دغې موده کې له اته سوه او يو اتيا زره څخه زيات د سفر د قانوني اسنادو نه لرونکي افغانان له ايران څخه او څه باندې نهه زره له پاکستان څخه افغانستان تللي دي.»

په پاسني راپور کې دا هم راغلي دي چې: «دغو بې ځايه شوو زيات شمير د جگړو او لورې له امله لا هم بېرته خپلو سيمو ته نه دي ستانه شوي.»

د روغتيا نړيوال سازمان مشر کابل ته د خپل وروستي سفر نه په پای کې **وویل** چې په افغانستان کې د ماشومانو او ميندو د مړينې د کميدو، د گوزن ناروغۍ د له منځه وړلو په برخه کې چې څه تر لاسه شوي وو، هغه د له منځه تلو په حال کې دي.

نړيوالو د خپلو ناسمو سياسي نظامي پاليسيو په لړ کې دا ځل هم د خپلو وروستيو اشتباهاتو په پايله کې، په افغانستان کې په خپل لاس جوړ کړی نظام ړنگ کړ، داسې چا ته يې وسپاره چې اوس يې کړو وړو او پايلې ته ټوله نړۍ گوته په غاښ ده او د حل لاره نه شي ورته پيدا کولی.

د خندا او ژړا وړ خبره خو دا ده چې په افغانستان کې موجوده حاکميت د دوی د پټو او ښکاره تړونونو په پايله کې رامنځته شو او اوس دوی خپله بېرته بنديزونه هم پرې لگولي دي. رواني ستونزې او پر خلکو باندې حاکم حالت د امريکا او ناتو د تېروتنو په پايله کې رامنځته شوی دی او بېرته يې تحریمونه هم پرې لگولي دي. د دې تحریمونو او سياسي تضادونو پور په لومړي گام کې عام خلک پرېکوي او د لومړي پړاو متضررين يې دا خلک دي:

– ماشومان،

– کوچنيان،

– حامله مېرمنې چې له لورې نه يې ماشوم په نس کې له ودې پاتې کېږي.

ايا پر ماشومانو، کوچنيانو او اميدوارو ښځو باندې دا حالت راوستل؛ له دوی سره د تاوتریخوالي ظالمانه ډول نه دی؟

په افغانستان کې د نظامي – سياسي بدلونونو خواوې په خپلو سياسي معاملو باندې اخته دي، دا په ټوله نړۍ، په تېره افغانستان کې تجربو ثابته گړې ده چې په پټو سياسي معاملو کې رزالتونه ډېر دي او په سياسي معاملو کې اصلي قربانيان عام خلک دي. په افغانستان کې د همدې سياسي معاملو په پايله چې څه ستونزې په ډراماتيک ډول رامنځته شوي دي، د دې اصلي متضررين عام خلک، په تېره ماشومان، کوچنيان او ښځې دي، سياسيون خپل کار کوي او پور يې خلک د ژوند په بيه پرې کوي. دا لاندې عکس د يوه افغان کوچني دی چې د خوړو د نشتوالي په وجه په خوارځواکۍ اخته دی:

د پانچ شميره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې دليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ